

บทที่ ๔

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถร

ในบทนี้จะกล่าวถึงบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรซึ่งท่านใช้พุทธวิธีที่หลากหลายในการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ฟัง ได้แก่ สันทนอธิบายและแสดงเหตุผล สมาทปนา การแนะนำ สมุตเตชนา การร่ำใจ สัมปหังสนา การขโลมใจ ร่ำเร้ง เปิกบาน และวิธีการเผยแผ่แบบสากัจฉาหรือสนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหาการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทาน การเปรียบเทียบกับอุปมาอุปมัย และหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา งานด้านการเผยแผ่ในกิจกรรม ๖ ด้าน ด้านปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านสาธารณูปการ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นชัดเจนหรือเข้าใจในบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อพระภิกษุสามเณรภายในวัด ศรัทธาประชาชนชาวต่างชาติและชนเผ่าที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ วัดพระพุทโธบาทตากผ้า เพื่อศึกษาว่าพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) มีอิทธิพลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านนาอย่างไร โดยมีประเด็นที่น่าสนใจจะนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถร

๔.๒ อิทธิพลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อสังคมล้านนา

๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถร

พระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) ท่านเป็นพระมหาเถรที่มีความกตัญญูตเวทีเป็นยอด มีคุณสมบัติในด้านวาทีศิลป์ เสียงเอือกเย็น นุ่มนวล แจ่มใส ชัดเจน ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความรู้ลึกซึ้งในพุทธธรรม ท่านใช้พุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบแนวทางสอนให้ประจักษ์ในการสั่งสอนอบรมพระภิกษุ สามเณรและพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและต่างชาติตลอดจนแผ่ขยายไปถึงชนเผ่าต่าง ๆ ในล้านนา มีศิลาจารวัตรตรงงาม มีปฏิปทาน่าเลื่อมใสเป็นพระเถรอาจารย์ที่เป็นปูชนียแห่งสงฆ์และประชาชนชาวล้านนา ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษยานุศิษย์ แนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้มี ความรู้ คู่คุณธรรม โดยการนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติตาม วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านได้ประยุกต์เนื้อหาสาระจากง่ายไปหายาก ในการแสดงธรรมแต่ละคราวจะเริ่มจากเรื่องง่าย ๆ เรื่องใกล้ตัว เช่น ศีลจากนั้นจึงเริ่มกล่าวถึงเรื่องสมาธิการฝึกจิตให้มั่นคงและพัฒนาปัญญาให้เจริญขึ้น ด้วยการเจริญวิปัสสนาแบบสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งเป็นที่นิยมปฏิบัติกันในปัจจุบัน

หลักปฏิบัติสำคัญที่ท่านครูบา ท่านได้ยึดถือและปฏิบัติตาม คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ได้แก่

- ๑) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน
- ๒) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน
- ๓) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

๔) อัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

โดยหลักทั้ง ๔ นี้ถือว่าเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติที่ท่านครูบาได้เดินทางไปเรียนมา จากที่ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร^๑ ด้วยเหตุนี้ท่านครูบา ท่านจึงใช้วิธี ปฏิบัติในแนวสติปัฏฐาน ๔ มาสอนสั่งและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติมาตลอด

ทั้งนี้ คำว่า สติปัฏฐาน หมายถึง ที่ตั้งของสติหรือข้อปฏิบัติที่ใช้สติเป็นประธานหรือหลัก ในการกำหนดระลึกหรือพิจารณาสิ่งทั้งหลาย ให้รู้เห็นตามความเป็นจริงของธรรม(ธรรมชาติ)นั้นๆ โดย ไม่ถูกครอบงำด้วยความยินดียินร้าย(ตัณหา)ที่ทำให้เห็นผิดไปจากความเป็นจริงตามอำนาจของกิเลส ตัณหา หรือกล่าวได้ว่าสติปัฏฐาน ๔ เป็นธรรมที่ตั้งแห่งสติ จุดประสงค์เพื่อฝึกสติ และใช้สตินั้น พิจารณาและรู้เท่าทันใน กาย เวทนา จิต และธรรม เพื่อเป็นฐานแห่งปัญญาหรือวิปัสสนา หลักสติ ปัฏฐาน ๔ ทำให้เราทราบว่า ชีวิตของเรามีจุดที่ควรพึงระวัง จำเป็นต้องใช้สติคอยกำกับดูแลได้แก่

๑) ร่างกายและพฤติกรรม

๒) ความรู้สึกสุข ทุกข์ และไม่สุขไม่ทุกข์(เฉย ๆ)

๓) ภาวะจิตที่แปรเปลี่ยนเป็นไปต่าง ๆ ที่เรียกว่า นิรวณฺ ประกอบด้วย กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทธัจจกุกกัจะ และวิจิกิจฉา

ดังพระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทนทางนี้เป็นที่ไป อันเอก เพื่อความบริสุทธิ์ ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงความโศกและปริเทวะ เพื่อความดับสูญแห่ง ทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุธรรมที่ ถูกต้อง เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง ทนทางนี้คือ สติปัฏฐาน ๔ ประการ”^๒

หลักสติปัฏฐาน ๔ ที่ท่านครูบานำมาเป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เดิมเป็นที่ นิยมปฏิบัติกันในประเทศพม่า ซึ่งมีการสันนิษฐานว่าได้รับแนวคิดมาจากพระโสณะเถระและพระ อุตตรเถระพร้อมทั้งคณะ ที่ได้นำพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในสุวรรณภูมิในยุค ตติยะสังคายนา^๓ ซึ่งได้กล่าวว่า พระโมคคัลลีสบุตร ได้ส่งสมณทูตเดินทางมาเพื่อประดิษฐานพระพุทธศาสนาและสั่งสอน วิปัสสนากรรมฐานในถิ่นต่าง ๆ รวม ๙ สาย^๔ ได้แก่

สายที่ ๑ คณะพระมฆันติกเถระ เดินทางไปแคว้นกัสสมิระและแคว้นคันธาระ

สายที่ ๒ คณะพระมหาเทวะ ไป มหิสกมณฑล ซึ่งคือ แคว้นไมซอร์และดินแดนลุ่มแม่น้ำโคธา วารี ในอินเดียใต้ปัจจุบัน

สายที่ ๓ คณะพระรักขิตะ ไปวนวาสีประเทศ ได้แก่ แคว้นบอมเบย์ (ในปัจจุบัน คือมุมไบ)

สายที่ ๔ คณะพระธรรมรักขิต ไป อปรันตกชนบท แถบทะเลอาหรับทางเหนือ ของบอมเบย์

สายที่ ๕ คณะพระมหาธรรมรักขิต ไปแคว้นมหาราษฎร์

^๑สัมภาษณ์ พระธรรมมังคลาจารย์ (ทอง สิริมังคโล), ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๗ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรี จอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๒ที.ม.(ไทย) ๑๐/๒๓๓/ ๒๕๕๓

^๓ภัททันตะ อาสภมหาเถระ อัครมหาภิรมย์ฐานาจารย์, วิปัสสนาธุระ,(กรุงเทพมหานคร : C 100 Design, พ.ศ. ๒๕๓๖), หน้า ๔๒.

^๔วิ.จุ.(ไทย) ๗/๕๗/๕๙.

สายที่ ๖ คณะพระมหารักษ์ิต ไปโยนกประเทศ ได้แก่แคว้นกรีกในเอเชียกลาง อิหร่าน และเตอร์กิสถาน

สายที่ ๗ คณะพระมัทธิมเถระ ไปแถบเทือกเขาหิมาลัย คือ เนปาลปัจจุบัน

สายที่ ๘ คณะพระโสณะ และพระอุตตระ ไปสุวรรณภูมิ ได้แก่ ไทย พม่า มอญ

สายที่ ๙ คณะพระมหินทระ ไปลังกา

การที่พระโสณะ และพระอุตตระ ได้เข้ามาประดิษฐานพระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ และเผยแผ่การปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ต่อมาพระเถระที่สืบทอดการสอนแนวนี้นี้ได้ตั้งเป็นสำนักขึ้นเพื่อที่จะมุ่งปฏิบัติสายนี้โดยตรง การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแบบสติปัฏฐาน ๔ นั้นได้เจริญรุ่งเรืองมาจนทำให้คนรู้จักและได้รับความนิยมสูงสุด ในสมัยของพระมหาสี สยาดอ ผู้เป็นปรมาจารย์ โดยท่านได้ตั้งชื่อสำนักว่า มหาสี สาสนยิตสา นครย่างกุ้ง ประเทศพม่า

ซึ่งต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสโภ) ซึ่งขณะนั้นดำรงสมณศักดิ์เป็น พระธรรมไตรโลกาจารย์ ท่านได้จัดส่งพระมหาเปรียญจากวัดมหาธาตุฯ ไปศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งด้านคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ ที่ประเทศพม่า โดยท่านได้ส่งพระไปทั้งหมดจำนวน ๓ รูป ด้วยกัน หนึ่งในนั้นมี ท่านพระธรรมธีรราชฆาณิก (พระมหาโชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙) พระธรรมธีรราชฆาณิก

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ พระมหาโชดก ญาณสิทธิ ได้จบการศึกษาแล้วเดินทางกลับมายังประเทศไทย สมเด็จพระพุฒาจารย์ได้ขอให้ทางพม่าได้จัดส่งพระวิปัสสนาจารย์ ๒ รูป จากสภาการพระพุทธศาสนาแห่งประเทศพม่า ซึ่งทางสภาการพระพุทธศาสนาแห่งประเทศพม่า ได้ส่งพระภิกษุทันตะ อาสภมหาเถร ธรรมาจารย์ กับพระอินทวังสะ ธรรมาจารย์ กับมัมมัญญานาจารย์ เข้ารับหน้าที่เป็นพระวิปัสสนาจารย์ บอกรรณฐานอยู่ ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร คณะ ๕ กรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นก็ได้เริ่มดำเนินงานสอนวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวสติปัฏฐาน ๔ จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

หลักปฏิบัติแบบสติปัฏฐาน ๔ ได้ถูกนำเข้ามาสู่ล้านนา โดยท่านครูบาอินทจักรรักษา กับท่านครูบาพรหมจักรสังวรพระน้องชาย โดยลูกศิษย์ของท่านได้ให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า^๕

“ตอนที่ไปนั้นได้เคยตักน้ำให้ท่านครูบาทั้งสองได้สรง(อาบ) และช่วยเป็นธุระในเรื่องการถวายปัจจัยสี่ ในฐานะอาจารย์ที่ศิษย์พึงปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย ซึ่งท่านครูบาทั้งสองอยู่ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร เป็นเวลาประมาณ ๓ เดือนเพื่อฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔”

หลักปฏิบัติวิปัสสนาในแนวสติปัฏฐาน ๔ ได้รับการสืบทอดมาเป็นระยะ ซึ่งพระภิกษุผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง ในการสืบทอดวิปัสสนาวงศ์ในประเทศไทย โดยย่อมีดังนี้

๑. พระธรรมธีรราชฆาณิก (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

๒. พระธรรมธีรราชฆาณิก (วิลาส ญาณโวโร ป.ธ.๙) วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร

^๕พระมหาศรีบุญ บุญญารโธ, “การศึกษาหลักการและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุธรรมยานเถระ (ครูบาอินทจักรรักษา)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนดรรมาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๔๖), หน้า ๘๔.

๓. พระราชอุทัยกวี (พุ่ม สุธตฺโต ป.ธ.๕) วัดมณีสถิตกปิฎฐาราม จ.อุทัยธานี
๔. พระสุพรหมยานเถร (พรหมา พรหมจกโก) วัดพระพุทธรูปตากผ้า จ.ลำพูน
๕. พระสุพรหมยานเถร (ทอง สิริมงคล)* วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่
๖. พระครูญาณวิมล (พระมหามานิตย์ จตตวิโล ป.ธ.๓) วัดกำแพงแลง จ.สุพรรณบุรี
๗. พระสุธรรมยานเถร (อินทจักร อินทจกโก) วัดน้ำบ่อหลวง จ.เชียงใหม่ ฯลฯ

ท่านครูบา ท่านได้ไปศึกษาปฏิบัติในแนวนี้อย่างสม่ำเสมอแล้วนำมาเผยแผ่ให้พระภิกษุ สามเณรและอุบาสก อุบาสิกาประชาชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน จนในเวลาต่อมาประชาชนเริ่มเข้าใจหลักการ ปฏิบัติในแนวนี้นี้มากขึ้น จากการที่ประชาชนหันมาให้ความสนใจและปฏิบัติตามคำสอนของท่านครูบา นี้เอง จึงทำให้หลักปฏิบัติในแนวนี้นี้เผยแพร่ออกไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็มีประชาชนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจและ เคลือบแคลงสงสัยอยู่ เพราะในขณะนั้นในถิ่นล้านนาที่ยึดมั่นในหลักปฏิบัติในแนวพุทธานุสสติดูอยู่ (ภาวนาคำว่า พุทโธ) ซึ่งท่านครูบา ท่านใช้ความอดทนสาธยายเป็นระยะเวลานานพอสมควรกว่าที่ศรัทธา ประชาชนจะเข้าใจหลักการปฏิบัติในแนวสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งในบางครั้งบางทีท่านครูบายังมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนาที่ต้องใช้อิทธิปาฏิหาริย์ของท่าน ได้แก่

อนุสาสนีปาฏิหาริย์ กล่าวคือ ท่านครูบาสอนให้ผู้ฟังอันมีทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ให้เห็นจริงนำไปปฏิบัติได้ผลจริง หรือเว้นในสิ่งที่ควรเว้น ทำในสิ่งที่ควรทำ ทั้ง กาย วาจา ใจ เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟัง ซึ่งการสอนแบบนี้เป็นการบรรยายธรรมแบบทั่วไป โดยไม่ต้องใช้อิทธิฤทธิ์ ซึ่ง ท่านครูบา ใช้วิธีนี้ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อน้อมนำให้ผู้ฟังเกิดการ พิจารณาเนื้อหาของหลักธรรมที่ถูกต้องจนเกิดปัญญา มองเห็นข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในประเพณี วัฒนธรรมเก่ารวมถึงคำสอนบางประการที่ผิดแผกไปจากพระธรรมวินัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จำแนกบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรไว้ ดังนี้

๔.๑.๑ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุ สามเณร

การเป็นอยู่ของท่านครูบา ในช่วงที่ท่านมีชีวิตอยู่ ท่านเป็นผู้มีก้น้อยสันโดษด้วยปัจจัย ๔ ตาม มีตามเกิดท่านถืออุตงค์เป็นประจำนอกจากนี้การฉันอาหารท่านฉันมื้อเดียวเป็นประจำ ถ้าท่านครูบา ไม่เกิดอาพาธ ท่านครูบาจะไม่ฉันสองหนเลย

ท่านครูบาใช้การปกครองศิษยานุศิษย์ของท่านในลักษณะ “พ่อปกครองลูก” ไม่มีอคติ ท่าน จะยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง จะติเตียนบุคคลที่ควรติเตียน ท่านพร่ำสอนศิษยานุศิษย์สอนแล้ว สอนอีก ท่านครูบาจะพูดซ้ำ ๆ แต่หนักแน่น ชักเรื่องราวมาประกอบ พยายามจะให้บรรดาศิษย์ได้ เข้าใจและเป็นคนดี บรรดาลูกศิษย์ลูกหาต่างก็มีความเคารพนับถือท่านครูบา และเสมือนเป็นบิดา ร่วมกันต่างพากันปฏิบัติตามโอวาทคำสอนของท่านครูบาเป็นอันดี

ท่านครูบา ท่านได้กลับมาจำพรรษา ณ วัดพระพุทธรูปตากผ้า ในปีพ.ศ. ๒๔๙๑ หลังจาก ที่ท่านออกอุตงค์ควัตร และได้จำพรรษาอยู่ที่วัดแห่งนี้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แม้ท่านจะชราภาพและได้จำ พรรษาในวัดเป็นประจำแล้ว แต่ท่านยังถืออุตงค์ศรัทธาเป็นประจำ ในฤดูแล้งปีไหนมีโอกาสนั้น ท่านก็

*ปัจจุบันได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นที่ ๑ ในราชทินนามที่ พระพรหมมงคล

อุตสำหรับพริกขี้สามแฉกรอกเดินธุดงค์อยู่ตามป่า หรือสุสานเป็นครั้งคราว เพื่อให้บรรดาศิษยานุศิษย์ ได้ทราบปฏิบัติในการออกเดินธุดงค์ แล้วก็กลับมาจำพรรษาที่วัดพระพุทธรูปตากผ้า เพื่อบำเพ็ญสมณธรรมอยู่ยังวัด

ท่านครูบา ได้อาศัยร่มไม้บนนาคันหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่หน้ากุฏิเป็นที่นั่งบำเพ็ญสมณธรรม เป็นประจำมาทุกเช้า ตลอดฤดูแล้งและกลางพรรษา ท่านปกครองบรรดาศิษยานุศิษย์ของท่าน เหมือนพ่อปกครองลูก ไม่มีอคติ ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ตีเตียนบุคคลที่ควรตีเตียน ท่านพร่ำสอนบรรดาเหล่าศิษยานุศิษย์ สอนแล้วสอนอีก ท่านจะค่อยพยายามชักเรื่องราวมาประกอบ เพื่อให้ศิษยานุศิษย์ได้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นคนดี

ท่านครูบา ท่านไม่เคยด่าว่าลูกศิษย์ด้วยคำหยาบคายเลยแม้แต่ครั้งเดียว อย่างหนักก็พูดด้วยความท้อใจว่า "มึงลูกจากที่ไหนมาเกิดหนอ" เท่านั้น สำหรับในเรื่องการเขียนศีลขียนุศิษย์ก็ไม่เคยมี ท่านครูบา มีความเมตตากรุณา มีความเคร่งครัดในศีลวัตร เป็นผู้ไม่สะสม มีความมักน้อย สันโดษ อนุเคราะห์ช่วยเหลือบำรุง ทั้งด้านความเป็นอยู่ และการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนงานสาธารณกุศล สงเคราะห์คนยากจนโดยทั่วไป ได้ก่อสร้างถาวรวัตถุ เสนาสนะ สิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ภายในวัดพระพุทธรูปตากผ้าและที่อื่นๆ รวมถึงงานเผยแพร่แสดงพระธรรมเทศนา งานเขียนหนังสือธรรมะ และหนังสือสุภาษิตคำสอนหลายเล่ม ดังตัวอย่างหนังสือของท่านบางส่วน ดังนี้

๑. หนังสือคำถามคำตอบเรื่องหนานต้นกับหนานปัญญา
๒. หนังสือสุภาษิตคำสอน
๓. หนังสือทาน ศีล ภาวนา
๔. หนังสือคำถามคำตอบเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา
๕. หนังสืออภินิหารปัจเจกชน
๖. หนังสือเขมสรณาคมณ

ท่านครูบา ท่านพร่ำสอนศิษยานุศิษย์ให้อยู่ในศีลธรรม ท่านครูบา ท่านได้จัดตั้งสำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติ นักรธรรมบาลี จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมวิปัสสนากัมมัฏฐาน พัฒนาวัดพระพุทธรูปตากผ้าให้เจริญรุ่งเรืองจนได้รับการยกย่องว่าเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีความสำคัญทางศาสนาแห่งหนึ่งของจังหวัดลำพูน และด้วยการสั่งสมบุญบารมี คุณงามความดีของท่านนี้เองทำให้ ท่านได้รับความเคารพศรัทธาจากพระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาศรัทธาประชาชนทุกเพศทุกวัยทั้งในประเทศ และนานาชาติ ท่านครูบา ทรงไว้ซึ่งคุณแห่งพระสุปฏิปันโน ผู้มีความบริสุทธิ์ ปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิงมีจริยาวัตรอันงดงาม มีวัตรปฏิบัติเคร่งครัด มีปฏิบัติอันอุดมและมั่นคง บำเพ็ญสมณธรรมอยู่เนืองนิจ คือผู้นำประโยชน์ความสุข ความสงบให้เกิดแก่หมู่คณะ ทรงไว้คือสังฆรัตนคุณควรบูชาสักการะแก่มนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

ท่านครูบา ยินดีในการปฏิบัติพระธรรมกรรมฐานและสอนให้พระภิกษุ สามเณรบำเพ็ญกิจในการภาวนาเป็นประจำ ในกรณีที่มีพระภิกษุ สามเณรองค์ใดทำสิ่งที่ไม่ควรทำท่านจะสอบถามด้วยเหตุด้วยผลให้เห็นในความผิดและยอมรับโทษแก้ไขตนเองอย่างน้อมนวล ท่านครูบาจะสอนตั้งแต่ในเรื่องของการครองผ้า ให้ครองผ้าเรียบร้อย นุ่งเรียบร้อย ยืนเรียบร้อย เดินเรียบร้อย นอนเรียบร้อย การขบฉันและการพูดจาให้เรียบร้อย ท่านสอนให้มีสติ รู้จักพูด รู้จักคิด ท่านสอนให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่น

มีความมั่นใจในตนเอง เอาชนะใจตัวเองด้วยการดูใจของตนเอง ยกจิตใจตนให้อยู่เหนืออารมณ์ ท่านจะสอนโดยเด็ดขาดว่า “ถ้ากระทำผิด มีชีวิตอยู่อย่างผิดแล้วให้กินก้อนเหล็กแดงเสียดีกว่า เพราะกินก้อนเหล็กแดงจะทุกข์ก็ทุกข์เพียงชาติเดียวแล้วตายไปเลย ดีกว่ากระทำผิด อยู่อย่างผิดซึ่งจะต้องไปปรับกรรมในนรกในชาติต่อไปไม่รู้จักจบสิ้น” ท่านจะสอนให้กำลังใจแก่บรรดาพระภิกษุ-สามเณรอยู่ตลอดด้วยคำสอนทั่วไป การกระทำกิจหรือการทำงานตลอดทั้งการทำความดี ย่อมมีอุปสรรคเป็นสิ่งทดสอบตัวเอง “ไม่มีมาร บารมีย่อมไม่เกิด” “ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือยาชูกำลัง” เป็นต้น

ดังชี้ให้เห็นว่า ท่านครูบา^๖ นั้น ท่านจะปฏิบัติตนต่อผู้ฟังตามองค์ธรรมของกัลยาณมิตร ๗ ประการ^๗ คือ

๑. ปิโย เป็นที่รัก คือ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเองชวนให้ผู้ฟังสนใจอยากฟัง อยากถาม อยากสนทนาด้วยเพราะท่านจะพูดเป็นภาษาท้องถิ่น เป็นส่วนมาก คือ ภาษาล้านนา(ยอง) หรือภาษาตามที่ผู้ที่มาถาม เช่น ภาษากลาง จึงเกิดความเป็นกันเองกับผู้ฟัง

๒. ครุ เป็นที่เคารพ คือ มีความประพฤติทางกาย วาจา ที่เหมาะสมแก่บุคคลทุกฐานะชวนให้เกิดความอบอุ่นใจเป็นที่ฟังได้อย่างไม่มีข้อกังขา จะเห็นได้จากช่วงท่านอาพาธสุขภาพไม่แข็งแรง แต่ท่านก็ยังให้การต้อนรับกับญาติธรรมด้วยท่าทางที่เต็มใจยินดีต้อนรับเสมอต้นเสมอปลาย

๓. ภาวนีโย เป็นที่น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาได้ ท่านครูบา ท่านสามารถจดจำและอธิบายพระไตรปิฎกได้อย่างแม่นยำและถูกต้องถ่ายทอดธรรมที่ยากให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยง่าย ดังที่พระเทพญาณมหามุนี วัดพระธรรมกาย ได้กล่าวไว้ว่า ท่านครูบาพรหมาเป็นพระไตรปิฎกเคลื่อนที่^๘

๔. วตฺตา รู้จักพูดชี้แจงเผยแผ่ให้ได้ผล อธิบายธรรมอันสุขุมให้ผู้อื่นฟังได้ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่ออธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจหลักธรรมที่ถูกต้อง

๕. วจนฺทฺขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟัง คำถาม คำล่วงเกินคำดักเตือน (ปวารณา) ไม่เบียดเบียน ไม่เสียอารมณ์ พร้อมที่จะแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น

๖. คมภีรณฺจ ถ้า กตฺตา สามารถอธิบายหลักธรรมที่ลึกซึ้งทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ด้วยนิรุติศาสตร์ คือ สามารถอธิบายธรรมได้หลากหลายภาษา เช่น ภาษาล้านนา ภาษากลาง ภาษาพม่า ภาษากะเหรี่ยง เป็นต้น โดยท่านครูบาจะเลือกให้เหมาะสมกับผู้ฟังในขณะนั้นเพื่อให้เกิดศรัทธาและยอมรับปฏิบัติตามคำสอนของท่าน

๗. โน จฺญฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำผู้ฟังให้เดินผิดทางไปจากพุทธดำรัส เป็นการชักชวนให้ผู้ฟังเดินตามคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยท่านจะนำหลักสติปัฏฐาน ๔ มาแสดงแก่พุทธบริษัทให้เกิดความเห็นที่ถูกต้องต่อหลักธรรม

จากหลักธรรมทั้ง ๗ ประการที่กล่าวมา ท่านครูบา ท่านจะใช้เป็นเครื่องมือในการชี้ให้ผู้ฟังเห็นโทษและคุณ เห็นประโยชน์ และสิ่งที่มีโทษประโยชน์จากหลักธรรมแต่ละข้อแต่ละเรื่องที่ท่านยกขึ้นแสดง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะประสบผลสำเร็จได้มากหรือน้อยนั้น สิ่งที่สำคัญจะ ต้องอยู่ที่บุคคลผู้เผยแผ่เอง คือ จะต้องเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมด้วยวิชา (ความรู้) จรณะ (ความประพฤติ) เพราะว่าถ้าผู้เผยแผ่มีองค์ธรรมทั้ง ๒ อย่างนี้แล้วการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็จะ

^๖ม.ม.(ไทย)๑๓/๕๘๙/๕๗.

^๗สัมภาษณ์ พระครูวิบูลภานุศาสน์ เจ้าอาวาสวัดห้วยบง ตำบลห้วยบง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน.

สามารถทำได้ง่ายและประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ท่านครูบา นับว่าเป็นนักเผยแผ่ที่มีองค์ธรรมทั้ง ๒ อย่างครบบริบูรณ์ เพราะท่านดำรงตนตามหลักแห่งโอวาทปาติโมกข์ คือ มีความสำรวม (ปาติโมกฺข เจจ ส่วโร) มีความรู้จักปริมาณในการฉัน (มตตญญตา จ ภตตสมิ) มีการอยู่ในที่อันสงัด (ปนตญฺจ สยนาสน) ไม่ว่าร้าย ไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้าย ผู้อื่น (อนุปวาโท อนุปฆาโต) ในขณะที่แสดงธรรม จึงทำให้ งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่าน เกิดผลสมฤทธิ์ดังปรากฏในปัจจุบัน

พูดถึงการลงโทษด้วยการเขี่ยดินนั้นไม่มีเลย ถ้าหากศิษย์คนไหนหัวดื้อหัวรั้น ท่านจะว่ากล่าว ๒-๓ ครั้งยังไม่กลับใจทำดีหรือทำผิดระเบียบวินัย ท่านก็มอบหมายให้พระผู้ช่วยของท่านจัดการตาม แก่โทษานุโทษโดยความเป็นธรรม นับว่าท่านเป็นนักปกครองที่ดี

ซึ่งในช่วงหลังเมื่อท่านมีภารกิจมากขึ้นอายุมากขึ้นท่านได้มอบภาระของท่านดังกล่าวให้พระผู้ช่วยทำแทน ท่านพยายามปลีกตัวหาเวลาทำกิจวัตรของตนตามควรแก่ฐานะของผู้มีวัยชรา

๔.๑.๒ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ประชาชน

ในระยะเริ่มแรก ท่านครูบาได้ได้เดินธุดงค์ไปในที่ต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยสนใจที่จะเผยแผ่พระธรรมมากนัก เพราะมุ่งทำแต่ประโยชน์ส่วนตัว มีแต่คอยหลีกเลี่ยงหลบหน้าผู้คนอยู่เสมอ ๆ ครั้งต่อมาในภายหลังท่านจึงมีการเผยแผ่ตามโอกาสเวลาอันมาถึง โดยมาคำนึงถึงว่ามนุษย์เราจะอยู่ตามลำพังคนเดียวไม่ได้ต้องอาศัยซึ่งกันและกันเป็นธรรมดา เราเป็นพระต้องอาศัยญาติโยมบำรุงส่งเสริมด้วยปัจจัย ๔ เป็นเช่นนี้ก็จัดว่าเรามีคุณแก่เรา เราเป็นหนี้บุญคุณของอุบาสก อุบาสิกา

ท่านครูบา ท่านมีรูปแบบในการนำเสนอพระพุทธศาสนาออกสู่สายตาทั้งพระสงฆ์ สามเณร และประชาชนในลักษณะใหญ่ ๓ ประการ คือ

๑) นำเสนอโดยตรง (ตามความเป็นจริง)

๒) นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน

๓) นำเสนอโดยยกบุคคลตัวอย่างมาประกอบ ซึ่งแสดงออกโดยรูปแบบต่างๆ คือ การเทศนา การบรรยายธรรม สื่อสิ่งพิมพ์ ตำรับ ตำราเรียน ทั้งทางวิชาการ หนังสืออ่านนอกเวลา และการเผยแผ่ทางวิทยุประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยใช้เทคนิค หรือวิธีการนำเสนอท่านมักใช้บ่อย ๓ วิธี คือ

๑) การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบกับข้ออุปมาอุปมัย

๒) การนำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบและ

๓) การใช้สำนวนพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต คำคม โคลงบทกลอนซึ่งทั้ง ๓ วิธีนี้นับว่าเป็นวิธีการที่จัดได้ว่าเป็นวิธีที่ท่านถนัดมากที่สุดเพราะทำให้การเทศนาบรรยายธรรม ของท่านไม่น่าเบื่อ สนุกสนานมากเป็นที่ประทับใจผู้ที่ได้พบ ได้ฟัง และยังนำเสนอพุทธธรรมที่เป็นเรื่องง่ายไม่ไกลตัว ท่านได้อธิบายเนื้อหาสาระธรรม ชัดเจน แจ่มแจ้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะโดยเนื้อหาพุทธธรรมส่วนใหญ่ท่านจะเน้นเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภาวนา ความกตัญญูตเวทิตา พร้อมทั้งพระบรมราโชวาททั้ง ๔ ประการ อันเป็นธรรมรากฐานสำคัญของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เยาวชน ประชาชนได้นำมาปฏิบัติขัดเกลาจิตใจให้ตั้งมั่นอยู่ในจริยธรรมศีลธรรม อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นพระเถระ ที่ได้แสดงบทบาทเจริญรอยตามพระศาสดาได้อย่างสมบูรณ์ เป็นแบบอย่างแห่งความดี ด้านความกตัญญูตเวทิตา ที่ได้อุทิศชีวิตตน เพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ด้วยความอดทน และเสียสละเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

พระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม บทความที่น่าเสนอมีความโดดเด่นด้านการใช้ภาษา การอธิบายกระจับจี้ชัดเจนเข้าใจง่าย ได้มีการยกพุทธศาสนสุภาษิต ยกอุทาหรณ์ เล่านิทาน เปรียบเทียบด้วยข้ออุปมาอุปมัย ใช้วิธียกบุคคลเป็นตัวอย่าง ถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเป็นรูปแบบ และแนวทางที่ท่านได้นำมาเผยแผ่พุทธธรรมมากที่สุด

ดังนั้นท่านครูบา ท่านจึงแนะนำพร่ำสอนและประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่ออุบาสก อุบาสิกาจะได้นำไปคิดและไปปฏิบัติตามความเป็นจริง ท่านมักพูดเสมอว่าการเผยแผ่และการแนะนำสั่งสอนธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นหน้าที่ของพระโดยตรงอยู่แล้ว ดังนั้นครูบาท่านจึงได้ดำเนินการเผยแผ่นับตั้งแต่ได้อบรมพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา เป็นประจำมาทุกปีทุกเดือนและทุกวันพระนอกจากนี้ท่านยังได้แต่งหนังสือสุภาษิตคำสอน หนังสือคำถามคำตอบเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา หนังสืออธิบายหลักอริยสัจ และหนังสือเขมสรณาคมณเป็นต้น เพื่อให้เป็นหลักและแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

ท่านครูบาใช้หลักการเผยแผ่โดยใช้หลักปฐกถาธรรม เป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนธรรมให้แก่ประชาชนได้เข้าใจในหลักธรรมได้แก่

๑. มีธัมมัญญตา เป็นผู้รู้ธรรมะคือหลักการ หลักความจริง เนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อสารรู้แจ้งแทงตลอดในทฤษฎีและปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตน กล่าวคือ ท่านครูบาได้ศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมจากครูบาอาจารย์หลายท่านด้วยกัน ซึ่งท่านเองได้ศึกษาได้อย่างถ่องแท้จึงทำให้ท่านมีความรู้ความสามารถในการอธิบายขยายใจความของหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างชัดเจน โดยท่านใช้ศิลปะในการเผยแผ่ธรรมของท่านด้วยวิธีที่ซ้ำ ๆ อธิบายหลักธรรมได้อย่างเข้าใจและมีหลักการ เหตุผลที่ทำให้คนฟังได้เข้าใจหลักธรรมได้ง่าย ๆ

๒. มีอัตถัญญตา รู้จักเนื้อหาสาระ ความหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่แน่นอน ท่านครูบา ท่านสอนธรรมะโดยทั้งที่เป็นแก่นธรรมโดยแท้ คือ สอนให้ชาวพุทธได้หลักปฏิบัติให้รู้แจ้งเห็นจริงในสังขาร รู้แจ้งในอริยสัจ และในบางครั้งท่านก็ใช้อุปมาอุปมัยยกตัวอย่างมาประกอบเพื่อให้ผู้ฟังได้ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นจริงตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งแต่ละคำสอนของท่านครูบา นั้น ล้วนแต่ลึกซึ้งและมีความหมายที่ชัดเจนทำให้ผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนได้เข้าใจในหลักธรรมและประพฤติปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง

๓. มีอัตถัญญตา รู้จักตนเอง รู้ว่าตนคือใคร มีความพร้อมหรือไม่อย่างไร การรู้จักตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสามารถรับรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีวิจารณ์ญาณที่สุขุม รอบคอบ มีเหตุมีผล ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ ท่านครูบา ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับพุทธบริษัท โดยที่ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่บรรดาศิษยานุศิษย์ เปรียบเสมือนพ่อสอนลูกให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในแนวทางที่ต้องที่ควร ในกรณีที่พระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกาปฏิบัติธรรมที่ผิดแผกไปท่านก็จะคอยดูแลอย่างเป็นกันเองและคอยแนะนำสั่งสอนให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๔. มีมัตถัญญตา รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี การสื่อสารบางอย่างหากมากเกินไป ผู้รับสารก็รับไม่ได้ หากน้อยเกินไปก็ไม่เพียงพอ การรู้ประมาณในการสื่อสาร คือไม่ส่งสารซ้ำซากมากเกินไป หรือน้อยเกินไป ในเวลาที่ท่านครูบาสั่งสอนแก่บรรดาศิษยานุศิษย์ ท่านก็จะคำนึงถึงผู้ฟังผู้ปฏิบัติเป็นหลัก คือ สอนในแบบกลาง ๆ แก่ผู้ปฏิบัติเมื่อสามารถปฏิบัติธรรมได้ดีขึ้น ท่านก็จะแนะนำแนวทาง

ให้แก่ผู้ปฏิบัติไปเพื่อให้ตรงกับจริตแก่ผู้ปฏิบัติ ดังเช่นการเผยแพร่ธรรมของพระพุทธเจ้าที่พระองค์จะทรงแยกบุคคลไว้เป็นเหล่าต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการแนะนำสั่งสอน ท่านครูบา ก็เช่นเดียวกัน ท่านก็จะแนะนำวิธีและหลักปฏิบัติที่แตกต่างกันตามจริตของผู้ปฏิบัติเป็นต้น

๕. มีกาลัญญตา รู้จักเวลา ผู้ส่งสารต้องรู้จักเวลาในการสื่อสาร ว่าเวลาไหนควร เวลาไหนไม่ควร รู้จักเลือกเนื้อหาให้เข้ากับสถานการณ์และเวลาในขณะนั้น ๆ ได้ดี ท่านครูบา มีความสามารถที่เข้าถึงจิตของผู้อื่นได้ คือรู้วาระจิตของผู้ปฏิบัติ ในการที่ท่านพร่ำสอนแก่บุคคลต่าง ๆ ท่านก็จะใช้เวลาที่ต่างกัน บางครั้งก็รวดเร็วโดยให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแบบชนิดที่ว่าเอาชีวิตเข้าแลกกับการปฏิบัติธรรมเลย แต่บางครั้งท่านก็ปล่อยให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติไปตามขั้นตามตอนไปเรื่อย ๆ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นคนไทย คนต่างชาติ หรือแม้แต่ชนเผ่าก็สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนของท่านครูบาได้เป็นอย่างดี

๖. มีปริสัญญตา รู้จักชุมชน รู้จักสังคม ยิ่งรู้จักมากเท่าไร ประสิทธิภาพในการเผยแพร่พระพุทธศาสนายิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ เวลาท่านครูบาเดินธุดงค์ไปเผยแพร่ธรรมะในที่ต่าง ๆ ท่านสามารถเข้ากับสังคมที่ท่านธุดงค์ผ่านได้เป็นอย่างดี เช่นในคราวที่ท่านธุดงค์ไปในถิ่นของชนเผ่ากะเหรี่ยงในภาคเหนือท่านก็สามารถสื่อสารภาษาธรรมะโดยพูดภาษากะเหรี่ยงได้เป็นต้น ทั้งชาวต่างชาติ เช่น ประเทศพม่า ประเทศอินเดีย ประเทศแคนาดา ประเทศอังกฤษ เป็นต้น ท่านครูบา ท่านก็สามารถสื่อสารให้เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ดี

๗. มีบุคคลโปรปรัญญตา รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล ว่าผู้ฟังแต่ละคนแต่ละกลุ่มมีลักษณะ มีจิตอหิยาศัย มีศักยภาพในการรับฟังธรรมมากน้อยเพียงไร ท่านครูบา ท่านได้อบรมสั่งสอน บรรดาศิษยานุศิษย์ของท่านด้วยวิธีที่หลากหลาย ด้วยเพราะบุคคลที่เรียนและปฏิบัติกับท่าน ล้วนแต่มีจิตนิสัยที่แตกต่างกัน โดยที่ท่านพิจารณาเป็นราย ๆ ไปเพื่อให้ผู้ประพฤติปฏิบัติได้เข้าถึงธรรมให้ได้มากที่สุดตามบารมีธรรมของแต่ละบุคคลที่ได้กระทำสั่งสมมา

๔.๑.๓ บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติ

ท่านครูบา ได้ส่งเสริมทั้งในด้านการศึกษาภาคปฏิบัติและภาคปริยัติ โดยได้เปิดสำนักเรียนพระปริยัติให้กับพระเถร และสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้กับผู้ที่มีศรัทธา หรือผู้ที่มีความสนใจในการปฏิบัติธรรมขึ้นที่วัดพระพุทธบาทตากผ้า โดยเหตุนี้จึงทำให้วัดพระพุทธบาทตากผ้าเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านได้ออกเดินธุดงค์ตั้งแต่อายุ ๒๔ ปี โดยออกธุดงค์ไปเรื่อยๆตามป่าเขาลำเนาไพร หาที่เงียบสงัด เพื่อแสวงหาความสงบ ในที่ต่างๆหลายแห่ง ตลอดจนกระทั่งออกธุดงค์ไปจนถึงต่างประเทศ คือ เมืองเมียวดี ประเทศพม่า เพื่อปฏิบัติธรรม เมื่อไปในแถบนั้น ท่านครูบา ถือว่าเป็นพระรูปหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้ที่ได้พบเห็น ได้สนทนากับท่าน นั้นให้ความศรัทธาในปฏิปทา นำธรรมคำสอนของท่าน และให้ความเคารพนับถือท่านครูบาเป็นอย่างมาก จึงทำให้ท่านเป็นที่ยอมรับแก่ศรัทธาประชาชนจำนวนมากทั้งใน และต่างประเทศ ในความตั้งใจจริง อย่างเอาจริงเอาจังของท่านครูบา จึงเป็นเหตุที่มีผู้คนจากทั่วทุกสารทิศ ที่อยากจะให้ท่าน ครูบาได้เมตตา

ไปเผยแผ่ธรรมะ ท่านครูบาเองก็เต็มใจเผยแผ่อย่างเต็มความสามารถทั้งในและต่างประเทศ ในต่างประเทศก็มีเมืองเมียวดี ประเทศพม่า และประเทศอินเดีย เป็นต้น^๘

ด้วยความเป็นพระสงฆ์ที่มีปฏิปทาน่าเลื่อมใสศรัทธาแก่ศรัทธาประชาชนไม่กระทั้งแต่ในล้านนาเท่านั้นแม้แต่ในกรุงเทพมหานครและทั้งในและต่างประเทศด้วย ดังที่ทราบกันว่า ในวันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงนำเสด็จพระราชอาคันตุกะ พระเจ้ากรุงเดนมาร์กและพระราชินี เสด็จมาทรงนมัสการพระพุทธบาทตากผ้า แล้วเสด็จเยี่ยมประชาชนที่มาเฝ้ารอชมพระบารมีอยู่รอบ ๆ บริเวณวิหารพระพุทธบาท พร้อมทั้งทรงลงพระปรมาภิไธยไว้ด้วย

ทั้งนี้ยังมีอุบาสก อุบาสิกาจากต่างประเทศหลายประเทศด้วยกันที่เดินทางมาขอศึกษาธรรมะ และวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน กับท่านครูบา อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศเดนมาร์ก เป็นต้น และท่านครูบา ยังได้ส่งพระสงฆ์บรรดาศิษยานุศิษย์ของท่าน เพื่อไปเผยแผ่ธรรมะ ในต่างแดนด้วย ก็หลายรูปด้วยกัน ปัจจุบัน พระสงฆ์แต่ละองค์ได้รับพระราชทานเป็นพระครูสัญญาบัตรหลายรูป บางรูปนั้น ก็ได้รับพระราชทานโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งในชั้นพระราชาคณะในชั้นต่างๆ ก็หลายรูปเช่นกัน

๔.๑.๔ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชนเผ่า

ปฏิปทาจริยาวัตรของท่านครูบา ท่านเป็นพระมหาเถระที่มีคุณธรรมอันประเสริฐที่หาได้ยาก ท่านเป็นผู้ที่มีเมตตาอันสูงสุดต่อพระภิกษุ สามเณรและศรัทธาประชาชนทั่วไป ในทุกระดับชั้น

การเผยแผ่ของท่านครูบา ในสมัยนั้นกล่าวได้ว่า ท่านมีวิธีการเผยแผ่ที่สามารถทำให้ประชาชนทุกระดับที่ได้ฟังคำสอน และศึกษาวิธีการประพฤติปฏิบัติธรรมกับท่าน ได้เห็นผลจริง ของหลักธรรม คำสอนและการปฏิบัตินั้น ท่านครูบา ท่านยังสามารถเข้าไปอยู่ในจิตใจ ของอุบาสก อุบาสิกาผู้ที่เข้าสนทนารธรรมกับท่าน จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในชนเผ่าต่างๆ ก็ยังพากันมาสักการะ และฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของท่านครูบา เป็นจำนวนมาก อาทิ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในแถบเขตอำเภอฮอด อำเภออมก๋อย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ และ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เป็นต้น

เมื่อได้ยินกิตติศัพท์ของท่านครูบา ต่างก็พากันมาราบสักการะและเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ ไม่ว่าจะเป็นทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์ และเพื่ออยากศึกษาวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานกับท่าน อาทิ พระครูพัฒนากิจจานุรักษ์ หรือ ครูบาชัยวงศาพัฒนา วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เป็นศิษย์เอกหนึ่งในศิษยานุศิษย์ของท่านครูบา^๙ ที่ให้ความเคารพนับถือท่านครูบาเป็นอย่างมาก จนทำให้เป็นที่เลื่องลือกันมาก ว่าท่านครูบา เป็นพระสุปฏิปันโน ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีความมัก

^๘ สัมภาษณ์ อาจารย์ศิริพันธ์ หินคง, รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๙ สัมภาษณ์ พระสุวรรณเมธี, รองเจ้าคณะอำเภอจอมทอง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘.

น้อย สันโดษ มีจริยาวัตรอันงดงามทั้งกาย และใจ จนทำให้มีการขนานนามท่านครูบาว่า “ต้นบุญ เมืองป่าซาง” หรือ “ต้นบุญพระบาท”

ดังนั้น จึงทำให้มีผู้คนหลั่งไหลอยากมาปฏิบัติธรรมกับท่านครูบาเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ท่านครูบามีศิษยานุศิษย์มากมาย เช่น พระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี , พระครูวรเวทย์วิสิฐ (ครูบาธรรมชัย ธมฺมชโย) วัดทุ่งหลวง อำเภอฟ้าไร่ จังหวัดเชียงใหม่, พระมหาทรัพย์ นรินโท, พระพรหมมงคล (หลวงปู่ทอง สิริมงคล) ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๗ วัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่, พระครูวิบูลย์ภาวนานุศาสน์ (สนิท พุทฺธวงโส) วัดห้วยบง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน, พระอาจารย์ทองม้น สำนักตาดึงเลม้ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น^{๑๐} ทั้งที่เป็นพระมหาเถระที่อยู่ในเชียงใหม่ ลำพูน และกรุงเทพมหานครก็หลายรูป ตลอดจนที่อยู่ต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ทั้งคนไทย และชาวต่างชาติ ทั้งที่เป็นฆราวาสอีกหลายท่าน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ท่านครูบาเป็นนักเผยแผ่ที่สนใจใฝ่ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นนักคิด เป็นนักอ่าน และเป็นนักเขียน มีความรู้แตกฉานทั้งทางโลกและทางธรรม มีความเป็นปราชญ์ ด้วยท่านเป็นผู้มีภูมิรู้ ภูมิฐาน ภูมิธรรม โดยเฉพาะเมตตาธรรม และการบำเพ็ญทาน ประกอบภารกิจระบปรากฏผลเด่นชัดทั้งทางโลกและทางธรรม และยิ่งไปกว่านั้น การเผยแผ่ธรรมะผ่านบทบาทสาธารณสงเคราะห์ ท่านได้มีความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร ช่วยเหลือ เจือจุน ต่อประชาชนทุกผู้ทุกนามทุกเหล่า โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่มีอคติ ด้วยจิตที่เอื้ออารีปรารถนาดีไม่จำกัดกาลและเวลา เป็นครู เป็นปูชนียบุคคล ทั้งทางพุทธจักรและอาณาจักร ได้จัดให้มีโครงการพัฒนาบ้าน พัฒนาวัด พัฒนาโรงเรียนแบบองค์รวม ก่อให้เกิดประโยชน์สุขอย่างยั่งยืนต่อประชาชนทั่วไป และยิ่งไปกว่านั้นท่านครูบา ยังช่วยเหลือองค์กรต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม โดยไม่เห็นแก่ตัว หรือไม่เห็นแก่ความลำบากทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้วยท่านมุ่งให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งจิตพุทธะ หรือสังคมแห่งผู้มีจิตใจที่ประเสริฐดีงามตามคำสอนขององค์บรมสมมาสัมพุทธเจ้า

๔.๒ อิทธิพลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อสังคมล้านนา

พระพุทธศาสนานั้น ถึงแม้ว่าจะมีบทบาทสำคัญในสังคมล้านนา แต่กระนั้นประชาชนชาวล้านนาก็ยังมีความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอยู่อีกไม่น้อย ซึ่งตลอดชีวิตของท่านครูบา จะเห็นได้ว่าท่านครูบาได้พยายามสั่งสอนและอธิบายให้ชาวล้านนาเข้าใจถึงความถูกต้องในหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ท่านครูบายังได้ใช้หลักพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าในการอบรมสั่งสอนและปรับทัศนคติเดิมของประชาชน

จากการที่ท่านครูบา ได้ดำรงทำหน้าที่ของความเป็นพระสงฆ์อย่างสมบูรณ์แบบนั้นจึงทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองและมีอุปาสก อุปาสิกาให้ความเลื่อมใสศรัทธาท่านครูบา และนิยมการปฏิบัติธรรมกรรมฐานในแนวสติปัฏฐาน ๔ มากขึ้น ซึ่งจากการที่ท่านตั้งใจใฝ่ศึกษาพระธรรมวินัยจนรู้ได้อย่างถ่องแท้ในพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นท่านยังมีความ

^{๑๐} สัมภาษณ์ อาจารย์ศิริพันธ์ หินคง, รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.

เมตตา กรุณาต่อพุทธบริษัททั้งหลายในสังคมล้านนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำแนกอิทธิพลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อสังคมล้านนาในประเด็นดังนี้

๔.๒.๑ อิทธิพลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อพระภิกษุสามเณร

ท่านครูบา ท่านมีอิทธิพลทางจิตใจของลูกศิษย์และศรัทธาทั้งหลายที่มีต่อท่านไม่ว่าจะเป็นในด้านการปฏิบัติ ปฏิปทาจริยาวัตรของท่านครูบา และคำสอนของท่านครูบาที่ได้อยู่กับท่าน ปัจจุบันก็ได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในการนำคำสอนที่ท่านครูบา ได้เคยสอนไว้นำมาเผยแผ่สอนอุบาสก อุบาสิกาสืบต่อ ตลอดจนถึงการ นำการปฏิบัติมาใช้ให้มีสติอยู่กับตัวโดยตลอด ถึงแม้จะจำได้ไม่มากเท่าท่านครูบาก็ตาม แต่ก็ยังได้ชื่อว่าทำตามแนวที่ท่านได้แนะแนวเอาไว้ และในทุกวันพระก็มีการนำศรัทธาทำวัตรสวดมนต์ไหว้พระ เจริญพระกรรมฐาน และเวียนเทียนในทุกวันพระด้วย

การปฏิบัติธรรมของท่านครูบา ที่ท่านได้ทำจนให้บรรดาศิษยานุศิษย์ผู้ที่มีความศรัทธาได้เห็นแล้วปฏิบัติและเกิดประโยชน์จริง จึงทำให้การปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งชาวต่างชาติ ซึ่งในตอนนั้นมีฝรั่งชาวเยอรมันได้มาขอเรียนการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานกับท่านครูบาด้วย^{๑๑}

ท่านครูบาพร้าสอนบรรดาศิษยานุศิษย์ทุกคนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม ท่านครูบาได้จัดตั้งสำนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติ นักรธรรมบาลี จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมวิปัสสนากัมมัฏฐาน พัฒนาวัดพระพุทธบาทตากผ้าให้เจริญรุ่งเรืองจนได้รับการยกย่องว่าเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีความสำคัญทางศาสนาแห่งหนึ่งของจังหวัดลำพูน และด้วยการสั่งสมบุญบารมี คุณงามความดีของท่านนี้เองทำให้ท่านได้รับความเคารพศรัทธาจากพระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาศรัทธาประชาชนทุกเพศทุกวัยทั้งในประเทศ และนานาชาติ ท่านครูบาได้ทรงไว้ซึ่งคุณแห่งพระสุปฏิปันโน เป็นพระสงฆ์ ผู้มีความบริสุทธิ์ ปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิง มีจริยาวัตรอันงดงาม มีวัตรปฏิบัติเคร่งครัด มีปฏิปทาอันอุดมและมั่นคง บำเพ็ญสมณธรรมอยู่เนืองนิจ คือผู้นำประโยชน์ความสุข ความสงบให้เกิดแก่หมู่คณะ ทรงไว้คือสังฆรัตนคุณ คู่ควรบูชาสักการะแก่นุญญและเทวดาทั้งหลาย

ท่านครูบา ท่านยินดีในการปฏิบัติธรรมกรรมฐานและสอนให้พระภิกษุ สามเณรบำเพ็ญกิจในการภาวนาเป็นประจำ ในกรณีที่มีพระภิกษุ สามเณรองค์ใดทำสิ่งที่ไม่ควรทำจะสอบด้วยเหตุด้วยผลให้เห็นในความผิดและยอมรับโทษแก้ไขตนเองอย่างน้อมนวล ท่านจะสอนตั้งแต่การนุ่งห่ม ครองผ้าให้เรียบร้อย นั่งเรียบร้อย ยืนเรียบร้อย เดินเรียบร้อย นอนเรียบร้อย การขบฉันและการพูดจาให้เรียบร้อย ท่านครูบาจะสอนให้มีสติกับตัวตลอด รู้จักพูด รู้จักคิด ท่านสอนให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่น มีความมั่นใจในตนเอง เอาชนะใจตัวเองด้วยการดูใจของตนเอง ยกจิตใจตนให้อยู่เหนืออารมณ์ ท่านจะสอนโดยเด็ดขาดว่า “ถ้ากระทำความผิด มีชีวิตอยู่อย่างผิดแล้วให้กินก้อนเหล็กแดงเสียดีกว่า เพราะกินก้อนเหล็กแดงจะทุกข์ก็ทุกข์เพียงชาติเดียวแล้วตายไปเลย ดีกว่ากระทำความผิด อยู่อย่างผิดซึ่งจะต้องไปปรับกรรมในนรกในชาติต่อไปไม่รู้จักจบสิ้น” ท่านครูบาจะสอน และให้กำลังใจแก่

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระครูสุทธาภิรมณ์, รองเจ้าคณะอำเภอป่าซาง เจ้าอาวาสวัดมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

บรรดาพระภิกษุสามเณรอยู่ตลอด ด้วยคำสอนทั่วไป การกระทำกิจหรือการทำงานตลอดทั้งการทำ ความดี ย่อมมีอุปสรรคเป็นสิ่งทดสอบตัวเอง “ไม่มีมาร บารมีย่อมไม่เกิด” “ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือ ยาชูกำลัง” เป็นต้น

ถ้าพูดถึงการเขียนตีบรรดาศิษย์นั้นไม่มีเลย ถ้าหากศิษย์คนไหนหัวดื้อหัวรั้น ว่ากล่าว ๒-๓ ครั้งยังไม่กลับใจทำดีหรือทำผิดระเบียบวินัย ท่านครูบา ก็จะมอบหมายให้พระผู้ช่วยของท่าน ได้ จัดการตามแกโทษานุโทษโดยความเป็นธรรม นับว่าท่านครูบาเป็นนักปกครองที่ดี

ซึ่งในช่วงหลังเมื่อท่านครูบา มีภารกิจมากขึ้นอายุมากขึ้นท่านได้มอบภาระของท่านดังกล่าว ให้พระผู้ช่วยทำแทน ท่านพยายามปลื้งตัวหาเวลาทำกิจวัตรของตนตามควรแก่ฐานะของผู้มีวัยชรา

คติธรรมของท่านครูบาส่วนใหญ่ที่ใช้ คือ “สทา โสถถิ ภวันตุ เต” แปลได้ว่า “ขอความสวัสดี จงมีแก่ท่านในกาลทุกเมื่อเทอญ” เมื่อจะทำอะไรสักอย่างก็มักจะนึกถึงท่านครูบาอยู่ตลอด จะทำให้มีความ มั่นใจมากขึ้น ท่านครูบา เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อทุกคน ชมทุกคน ไม่เคยดูต่ำว่ากล่าว เวลาจะบอกให้ พระภิกษุสามเณรว่าสิ่งที่ทำนั้นดี หรือไม่ดี ท่านครูบามักจะหยิบยกเอาหนืมาเล่าก่อนอยู่เสมอ แล้วก่อนให้พระภิกษุสามเณรได้ข้อคิดจากนิทาน โดยการอุปมาอุปมัย เป็นการสอนพระภิกษุสามเณร ไปในตัว ทั้งการออกโปรดอุบาสก อุบาสิกาของท่านครูบา ท่านไม่เคยเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ว่าจะเป็นใกล้ หรือไกลที่มีความเลื่อมใสศรัทธามากราบท่าน ท่านครูบาให้เข้าพบหมด ด้วยน้ำใจอันงดงามของท่าน ครูบาตัวเอง จึงทำให้ท่านครูบาเป็นที่รักแก่ผู้ได้พบเห็นท่าน ความงดงามในการประพฤติตน แนวการ สั่งสอน และการปฏิบัติธรรมของท่านครูบา จึงเป็นที่ถูกตาต้องใจของผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ตลอดจนผู้ที่ได้ พบเห็นจึงทำให้มีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่อยากจะมาศึกษาแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตาม ท่านครูบา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ท่านครูบามีลูกศิษย์อยู่มากมายหลายที่ทาง^{๑๒}

และก่อนที่ท่านครูบา จำวัดทุกคืน กิจที่ท่านทำประจำคือ ท่านจะบันทึกไดอารี่ในทุกๆ วัน มี ทั้งคำคมและข้อคิดหลายๆ อย่าง ที่นำมาใช้ในชีวิตแล้วเกิดประโยชน์ได้จริง เช่น “ทุกคนเป็นนายช่าง สร้างชีวิตของตนเอง สุขทุกข์ในชีวิตประจำวัน ย่อมเกิดจากการกระทำของเราทั้งสิ้น” ซึ่งเมื่อพิจารณา ดูแล้วเป็นคำที่คมมากและเป็นจริงมากในชีวิต^{๑๓}

ท่านครูบาจะสอนบรรดาศิษยานุศิษย์ทุกคน เพราะท่านเป็นพระที่รักศิษย์ทุกคนมาก ไม่เคยดู ต่ำ เขียนตี จะหนักสุดก็คือคำที่ว่า “มึงลูกดีไหนมาเกิด” ถือว่าหนักสุดๆ ของท่านครูบาแล้ว ท่านยังมึ ความละเอียดมากในเรื่องการเอาใจใส่ลูกศิษย์แนะนำพร่ำสอน ซึ่งแนวทางการปฏิบัติธรรมตามแนวสติ ปัญญา ๔ ของท่านได้สร้างคน สร้างงานไว้มาก เลี้ยงทั้งกาย เลี้ยงทั้งใจของบรรดาศิษยานุศิษย์ ถือว่า ท่านครูบาเป็นบุคคลที่มีความอัจฉริยะมาก นอกจากท่านครูบา จะแนะนำพร่ำสอนบรรดาศิษย์ให้ทำ แล้ว ส่วนตัวท่านครูบาเองก็ไม่เคยขาด ทำหน้าที่ทุกอย่างเป็นประจำ โดยทำตนเองให้เป็นแบบอย่าง ทำ

^{๑๒}สัมภาษณ์ อาจารย์สว่าง คำสม, ไวยาวัจกรวัดพระพุทธรูปตากผ้า บ้านมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัด ลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๓}สัมภาษณ์ อาจารย์ศิริพันธ์ หินคง, รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.

อยู่ตลอดทั้งการกวาดวัด วางระบบคน ระบบงาน ท่านครูบาจะให้ทำด้วยการเวียนที่กันทำตามลำดับแต่ละที่ แต่ทำทุกคน แม้แต่ท่านเอง ก็ทำด้วย เพราะท่านครูบาถือคติที่ว่า “คนทำงานเท่านั้น ที่ได้กิน”^{๑๔}

อนึ่ง ท่านครูบาท่านเป็นสัตบุรุษเป็นนักพรตชั้นเยี่ยมยอด สุขุม มีสติปัญญาดีประกอบด้วยคุณธรรมของพระสงฆ์ มีความสันโดษและความเป็นคนเรียบง่ายเป็นต้น ใฝ่ใจในการปฏิบัติตรงควัตรมาก ยินดีในการค้นคว้าศึกษาเพื่อความหลุดพ้น ทำวิปัสณากรรมฐานเป็นประจำ มีปกติอยู่ด้วยความเมตตา กรุณา เช่น ในสถานการณ์ทั้งหลาย มีความประพฤติเพื่อความขัดเกลากิเลส และเป็นผู้เชี่ยวชาญ (รอบรู้) มากในพระอภิธรรมด้วย ฯ

ท่านครูบามีความเมตตาต่อพระภิกษุสามเณร และอุบาสก อุบาสิกาทุกคนอย่างสูงมากทั้งใกล้และไกล จะเห็นได้ว่าถ้าในหมู่บ้านที่ใกล้เคียงกับวัดพระพุทธรูปตากผ้ามีงานบุญ หรืองานเข้ารุกขมูล เข้าโสสานกรรม หรือกิจกรรมต่างๆ ท่านครูบาจะไปร่วมทุกครั้ง ส่วนมากท่านจะเน้นเรื่องการอยู่ การกิน การฉัน การใช้ไฟฟ้า การประหยัด และเข้มงวดในเรื่องพระธรรมวินัยอย่างมาก ท่านครูบาจะจัดให้มีการเข้าปริวาส ชำระศีล ประพฤติมานต์ทุกปี ท่านจะเน้นย้ำอยู่เสมอตลอดจนส่งเสริมการศึกษา ท่านครูบาได้นำพระภิกษุสามเณรไปฝากเรียนที่กรุงเทพหลายวัด เช่น วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร ด้วยตนเอง^{๑๕}

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถระมีอิทธิพลต่อพระภิกษุสามเณร อย่างมากด้วยเพราะท่านครูบา ได้ใช้วิธีการปกครองพระภิกษุ สามเณรภายในวัดนั้นท่านปกครองด้วยวิธี แบบพ่อปกครองลูก จนทำให้มีบรรดาลูกศิษย์ที่มีคุณภาพที่ได้ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในอดีตและปัจจุบันหลายรูป อาทิ พระพรหมมงคล (หลวงปู่ทอง สิริมงคล) ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๗ วัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พระราชปัญญาภรณ์ รองเจ้าคณะภาค ๖ เจ้าอาวาสวัดนางชี กรุงเทพมหานคร พระโสภณวิชิตธรรม เจ้าอาวาสวัดวิชิตธรรมสาธิต กรุงเทพมหานคร พระครูเวฬุวันพิทักษ์ (พระมหาเชื่อนคำ อตตสนฺโต) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระพุทธรูปตากผ้า พระพุทธรูปพิทักษ์ เจ้าคณะอำเภอป่าซาง เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรูปตากผ้า พระครูวิบูลย์ภาวนานุศาสก์ (สนิท พุทธวงโส) วัดห้วยบง อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน พระอาจารย์ทองม้น สำนักตาดึงเล้ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น^{๑๖} ทุกท่านนั้นล้วนแต่เป็นศิษย์ในท่านครูบา ที่ตั้งมั่นอุทิศตน เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามรอยแนวของท่านครูบา ผู้เป็นอาจารย์ผู้สั่งสอน และเป็นเสมือนบิดา ได้วางแนวทางการสร้างชาติเอาไว้ ให้เหล่านักเรียนศิษย์ได้จรจลลงคงไว้สืบต่อไป หลังจากที่ท่านครูบาได้เข้ามามีบทบาทในการดูแลปกครองบริหารวัดพระพุทธรูปตากผ้า ท่านครูบาเองได้ทุ่มทั้งแรงกายและแรงใจในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างเต็มความสามารถ ทำให้พระภิกษุ สามเณรล้วนแต่อยู่ในโอวาทคำสอนของท่านทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำหน้าที่ในการปกครองตามภาระหน้าที่ของการเป็นเจ้าอาวาสทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา

^{๑๔} สัมภาษณ์ อาจารย์ศิริรินทร์ หินคง, รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระสุวรรณเมธี, รองเจ้าคณะอำเภอจอมทอง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระพุทธรูปพิทักษ์, เจ้าคณะอำเภอป่าซาง เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรูปตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่และด้านสาธารณสงเคราะห์ ท่านก็ทำได้อย่างดีมีได้ขาดตกบกพร่องเลย จึงเป็นเหตุทำให้ท่านเป็นที่เคารพและสักการบูชาของพระภิกษุสามเณร อย่างที่สุด

๔.๒.๒ อิทธิพลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อประชาชน

พระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) ได้นำวิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าได้วางเอาไว้มาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ คือ การเทศนา ปาฐกถาธรรม บรรยายธรรม สัมโมทนียกถา การให้โอวาท เอกสารหนังสือ เพราะท่านได้คำนึงถึงว่าการเผยแผ่ธรรมะนี้มีประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นเอกอนันต์ และเป็นการเจริญรอยตามบาทพระบรมศาสดา อันเป็นวิธีการสร้าง ศาสนบุคคลให้เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นการสร้างคนดี ให้มาควบคุมคนเก่งที่ไร้คุณความดี ทั้งยังเป็นการให้ทานที่มีอานิสงส์มากกว่าการให้ทุกสิ่งสมดังพุทธพจน์บทที่ว่า “การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง ความสิ้นตัณหา ชนะทุกข์ทั้งปวง”^{๑๗}

ในระยะเริ่มแรก ท่านครูบาได้เดินธุดงค์ไปในที่ต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยสนใจที่จะเผยแผ่พระธรรมมากนัก เพราะมุ่งทำแต่ประโยชน์ส่วนตัว มีแต่คอยหลีกเลี่ยงหลบหน้าผู้คนอยู่เสมอ ๆ ครั้งต่อมาในภายหลัง ท่านจึงมีการเผยแผ่ตามโอกาสเวลาอันมาถึง โดยมาคำนึงถึงว่ามนุษย์เราจะอยู่ตามลำพังคนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยซึ่งกันและกันเป็นธรรมดา เราเป็นพระต้องอาศัยญาติโยมบำรุงส่งเสริมด้วยปัจจัย ๔ เป็นเช่นนี้ก็จัดว่าเขามีคุณแก่เรา เราเป็นหนี้บุญคุณของญาติโยม

ดังนั้นท่านครูบา ท่านจึงแนะนำพร่ำสอนและประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่ออุบาสก อุบาสิกาจะได้นำไปคิดและไปปฏิบัติตามความเป็นจริง ท่านมักพูดเสมอว่าการเผยแผ่และการแนะนำสั่งสอนธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นหน้าที่ของพระโดยตรงอยู่แล้ว ดังนั้นท่านครูบา ท่านจึงได้ดำเนินการเผยแผ่ นับตั้งแต่ได้อบรมพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา เป็นประจำมาทุกปีทุก

เดือนและทุกวันพระ นอกจากนี้ท่านยังได้แต่งหนังสือสุภาสิตคำสอน หนังสือคำถามคำตอบ เรื่องศีล สมาธิ ปัญญา หนังสืออภินิหารปัจจุเวกขณ์ และหนังสือเขมสรณาคมน์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจได้ศึกษา และเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า^{๑๘}

ท่านครูบาได้กระทำกิจวัตรในแต่ละวัน ท่านทำด้วยความเสียสละ อดทนอย่างจริงจัง โดยท่านจะมีเวลาส่วนตัวของท่านน้อยมาก แม้ว่าบางครั้งท่านกำลังพักผ่อนอยู่ เมื่อทราบว่ามีอุบาสก อุบาสิกาเดินทางไกลมา เพื่อที่อยากพบท่าน ท่านครูบา ก็ให้เข้าพบทันที โดยให้เหตุผลว่า เราอยู่ที่นี้ จะพักผ่อนเมื่อไหร่ก็ได้ แต่อุบาสก อุบาสิกาเหล่านั้น เขาเดินทางมาไกลกว่าจะมาถึงที่นี่ ดังนั้นควรให้โอกาสเขาทั้งหลายได้เข้าพบ

คำสอนที่ท่านครูบา ได้สอน ในด้านการปฏิบัติ การทำให้ถูกต้อง และการสอนแบบอิงธรรมะ เป็นที่แพร่หลายจนลูกศิษย์ได้จัดทำเป็นรูปแบบของหนังสือเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และหลักธรรมที่ท่านครูบา ใช้สอน หรือเทศนาออกมาในรูปแบบของหนังสือ และในรูปแบบของแผ่นวีซีดี

^{๑๗} พ.ร.บ. (ไทย) ๒๕/๓๕๔/๑๔๔.

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๙.

จำนวนมาก ถือได้ว่าจริยาวัตร หลักธรรมคำสอนของท่านครูบา มีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้ที่ได้ศึกษา และประพฤติปฏิบัติ เป็นแนวทางอันดีตั้งแต่ท่านดำรงชีวิตอยู่ได้ชี้แนวทางเอาไว้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน^{๑๙}

ด้วยเมตตาบารมี และคุณความดีของท่านครูบาที่มีต่อทุกคน จึงมีอิทธิพลทั้งใจด้านจิตใจ ทำให้มีประชาชนเคารพเลื่อมใสในท่านครูบา ได้นำเอาหลักคำสอนที่ท่านครูบาเคยสั่งสอนเอาไว้ ไปประพฤติปฏิบัติ ในชีวิตประจำวันและบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคมถึงทำให้มีบรรดาลูกศิษย์หลายที่ หลายทาง ถึงแม้ท่านครูบา ท่านจะมรณภาพไปนานแล้ว แต่คุณงามความดีอิทธิพลทางจิตใจ ยังยึดมั่นในท่านเรียกได้ว่าความศรัทธาที่มีต่อท่านครูบาจะไม่มีวันเสื่อมคลาย^{๒๐}

คำสอนของท่านครูบา ที่ท่านได้สอนลูกศิษย์ทุกคนอยู่เสมอ ว่าให้มีสติอยู่กับตัวเสมอ บางครั้ง ท่านก็จะสอนแบบเป็นปริศนาธรรม เช่น การพิจารณาการกวาดที่ลุ่ม ที่ดอน เมื่อกวาดไปๆ ที่ดอนก็สูงขึ้นๆ ท่านครูบา ก็จะบอกว่า “พระเหย เณรเหย สุขเขาจะแบ่งเจดีย์ไว้หั่นกา” เป็นต้น คือ ไม่มีการดูค่าแต่อย่างใด ท่านครูบาไม่มีการใช้พระเดชเลย มีแต่ใช้พระคุณเป็นส่วนใหญ่ ท่านครูบาจะสอนโดยการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ทั้งต้นหญ้าก็ดี ต้นไม้ก็ดี ต่างก็เป็นธรรมชาติทั้งนั้น สอนให้ใช้เหตุใช้ผล รู้รู้ชั่ว กลัวบาปกลัวกรรม สอนให้ดูอนาคตข้างหน้า ให้มีสมาธิกับตัวตลอดเวลา บำเพ็ญประโยชน์ให้กับผู้อื่น ให้มากๆ ให้ดำรงตนตามหลักธรรมที่ว่า อตถจริยา คือ บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การพูดจาอ่อนหวานอ่อนน้อมต่อผู้อื่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีผู้คนจำนวนมากที่เคารพเลื่อมใสในท่านครูบา^{๒๑}

ท่านครูบา ได้ดำเนินการงานเผยแผ่พุทธธรรมตามรอยพระดำรัสของพระบรมศาสดา ทำหน้าที่สอนธรรม นำปฏิบัติ ด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวัน พระอุโบสถศีล เป็นผู้ปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็นเป็นประจำทุกวัน ลงอุโบสถสังฆกรรมไม่เคยขาดหากไม่มีกิจธุระจำเป็น นอกจากนั้นท่านยังเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในการคิดใหม่ทำใหม่ ก้าวไกล ก้าวหน้า มุ่งพัฒนาสังคม^{๒๒} ด้วยการจัดโครงการสนับสนุน ส่งเสริม ฝึกฝน บุคลากรที่เป็นพระภิกษุ สามเณรภายในวัด ให้รู้จักการเผยแผ่ธรรมะคำสั่งสอนขององค์บรมสมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยการเทศนา การปาฐกถาธรรม การบรรยายธรรม การสอนหนังสือในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน การทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น การลงอุโบสถสังฆกรรม และการทำกิจที่พระสงฆ์พึงกระทำ เพื่อการเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพเป็นกำลังของพระพุทธศาสนา ภารกิจด้านนี้ นับว่าเป็นงานที่โดดเด่นของวัดพระพุทธรบาทตากผ้า ซึ่งเป็นภาระกิจที่ประจักษ์ชัดแก่สาธารณชน เพราะท่านครูบา ได้ให้ความทุ่มเทอย่างมาก โดยเห็นว่าเป็นงานที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด

^{๑๙}สัมภาษณ์ พระพุทธรบาทพิทักษ์, เจ้าคณะอำเภอป่าซาง เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๐}สัมภาษณ์ พระสุวรรณเมธี, รองเจ้าคณะอำเภอจอมทอง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๑}สัมภาษณ์ พระครูสิทธิธาทิมนต์, รองเจ้าคณะอำเภอป่าซาง เจ้าอาวาสวัดมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๒}รองศาสตราจารย์ บำรุง สุขพรรณ, “บทบาทของพระสงฆ์ยุคปฏิรูป”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๖.

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถร มีอิทธิพลต่อประชาชน คือ ท่านใช้ทั้งวิธีและอุบายที่หลากหลายในการถ่ายทอดพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อสอนให้ประชาชนได้เกิดปัญญาเห็นจริง รู้จริงในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง ซึ่งในอดีตชาวล้านนาจะมีทั้งประเพณีและความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาอันเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ท่านครูบา ท่านยังมีความวิริยะอุตสาหะที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาและแนวปฏิบัติในสติปัฏฐาน ๔ อย่างแน่วแน่ แม้ว่าบางครั้งบางคราวอาจจะเกิดการขัดแย้งกันในเรื่องของการปฏิบัติอยู่บ้าง แต่ก็เป็นสิ่งอัศจรรย์ที่ท่านครูบา สามารถรวมเอาชนะความขัดแย้งเหล่านั้นได้ โดยท่านยึดหลักความจริงด้วยเหตุด้วยผลคอยปรับเปลี่ยนคติความเชื่อเดิม ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ได้ ดังนั้นศรัทธาประชาชนเมื่อได้ฟังธรรมะ และคำสอนของท่าน ศึกษาแนวทางปฏิบัติของท่านครูบาแล้วเกิดปัญญา เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในท่านครูบาจนถึงปัจจุบันนี้ ทั้งยังได้บุคลากรคนดีมีคุณภาพช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมเพิ่มมากขึ้น อาทิ นายศิรินทร์ หินคง รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ รต.สุพจน์ กำแพงทิพย์ บ้านสันกำแพง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นต้น^{๒๓}

๔.๒.๓ อิทธิพลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อชาวต่างชาติ

ท่านครูบา ท่านได้ส่งเสริมทั้งในด้านการศึกษาภาคปฏิบัติและภาคปริยัติ โดยได้เปิดสำนักเรียนพระปริยัติธรรมให้กับพระเถร และสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้กับผู้ที่มีศรัทธา หรือผู้ที่มีความสนใจในการปฏิบัติธรรมขึ้นที่วัดพระพุทธบาทตากผ้า โดยเหตุนี้จึงทำให้วัดพระพุทธบาทตากผ้าเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ท่านครูบา ท่านได้ออกเดินธุดงค์ตั้งแต่อายุ ๒๔ ปี โดยออกธุดงค์ไปเรื่อยๆตามป่าเขาลำเนาไพร หาที่เงียบสงัด เพื่อแสวงหาความสงบ ในที่ต่างๆหลายแห่ง ตลอดจนกระทั่งออกธุดงค์ไปจนถึงต่างประเทศ คือ เมืองเมียวดี ประเทศพม่า เพื่อปฏิบัติธรรม เมื่อไปในแถบนั้น ท่านครูบา ถือได้ว่าเป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้ที่ได้พบเห็น ผู้ที่ได้สนทนากับท่านนั้นเกิดความศรัทธาในปฏิปทา นำพระธรรมคำสอนของท่าน และให้ความเคารพนับถือท่านครูบาเป็นอย่างมาก จึงทำให้ท่านเป็นที่ยอมรับแก่อุบาสก อุบาสิกาจำนวนมากทั้งใน และต่างประเทศ ในความตั้งใจจริง อย่างเอาจริงเอาจังของท่าน จึงมีอุบาสก อุบาสิกาจากทั่วทุกสารทิศที่อยากจะให้ท่านครูบาเมตตาไปเผยแผ่ธรรมะ โดยท่านครูบาเองก็เต็มใจเผยแผ่อย่างเต็มความสามารถทั้งในและต่างประเทศ ในต่างประเทศก็จะมีเมืองเมียวดี ประเทศพม่า และประเทศอินเดีย เป็นต้น ท่านครูบา ได้เป็นต้นแบบแห่งการนำให้พระสวดมนต์เจริญสมาธิภาวนา วิปัสสนากรรมฐานอันเป็นหนทางแห่งปัญญา เพื่อให้รู้แจ้ง จนเป็นที่ปรากฏแก่ประชาชนทั้งหลาย ทั้งนี้ยังมีอุบาสก อุบาสิกาจากต่างประเทศหลายประเทศด้วยกันที่เดินทางมาขอศึกษาธรรมะ และวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน กับท่านครูบา อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศเดนมาร์ก เป็นต้น ทั้งนี้ท่านครูบา ยังได้ส่งพระสงฆ์บรรดาลูกศิษย์ของท่านไปเผยแผ่ธรรมะ ในต่างแดนด้วย ก็หลายรูปด้วยกัน ปัจจุบัน พระสงฆ์แต่ละองค์ได้รับพระราชทานเป็นพระครูสัญญาบัตรหลายรูป บางรูปนั้น ก็ได้รับพระราชทานโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งในชั้นพระราชาคณะ

^{๒๓} สัมภาษณ์ อาจารย์สว่าง คำสม, ไวยาวัจกรวัดพระพุทธบาทตากผ้า บ้านมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ชั้นต่างๆ ก็หลายรูป^{๒๔} ทุกท่านนั้นล้วนแต่เป็นศิษยานุศิษย์ของท่านครูบา ที่ตั้งมั่นอุทิศตน เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามรอยแนวของท่านครูบา ผู้เป็นอาจารย์ผู้สั่งสอน และเป็นเสมือนบิดา ได้วางแนวทางการสร้างชีวิตเอาไว้ ให้เหล่าศิษยานุศิษย์ได้จรดลงคงไว้สืบต่อไป

ในเรื่องของคำสอนของท่านครูบา นั้น ส่วนมากท่านครูบา จะเน้นไปในเรื่องของการทำตนเองเป็นแบบอย่างให้ดูแล้วนำไปปฏิบัติตาม ท่านครูบาเป็นผู้ที่มีความสุขุม เยือกเย็นไม่มีการดุด่าใดๆ ทั้งสิ้น แต่คำทุกคำที่ท่านครูบาพูดออกไปนั้น เมื่อได้ฟังแล้ว เป็นคำที่กินใจเป็นอย่างมาก เมื่อได้นำข้อวัตรปฏิบัติ หรือคำสอนของครูบาไปปรับปรุงแก้ไขและไปประพฤติตามก็เป็นเหตุให้เกิดผลดีขึ้นในชีวิตตามมา^{๒๕}

คำสอนของท่านครูบา ทั้งที่เป็นการเทศนาให้ได้ฟังก็ดี หรือการให้โอวาทในโอกาสต่างๆ ก็ดี เมื่อได้ฟังแล้วล้วนแต่เป็นคำคมที่บาทใจมาก ทำให้ผู้ที่ได้รับฟัง และผู้ที่มาปฏิบัติ เมื่อได้ฟังแล้วต่างก็ชื่นชอบในคำสอนของท่าน จึงทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธาในท่าน ได้กล่าวขาน ชานานามของท่านครูบาไปไกลทั้งในและต่างประเทศจำนวนมาก ต่างก็อยากมาชื่นชมบารมีของท่านครูบา^{๒๖}

๔.๒.๔ อิทธิพลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อชนเผ่า

ด้วยปฏิปทาจริยาวัตรของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมมา พรหมจกโก) วัดพระพุทธรบาทตากผ้า นั้นท่านเป็นพระมหาเถระที่มีคุณธรรมอันประเสริฐที่หาได้ยาก ท่านเป็นผู้ที่มีเมตตาอันสูงสุดต่อพระภิกษุ สามเณรและอุบาสก อุบาสิกาทั่วไป ในทุกระดับชั้น

การเผยแผ่ของท่านครูบา ในสมัยนั้นกล่าวได้ว่า ท่านมีวิธีการเผยแผ่ที่สามารถทำให้ประชาชนทุกระดับที่ได้ฟังคำสอน และศึกษาวิธีการประพฤติปฏิบัติธรรมกับท่านครูบา ได้เห็นผลจริงของหลักธรรม คำสอนและการปฏิบัติ นั้น ท่านครูบา ท่านยังสามารถเข้าไปอยู่ในจิตใจ ของอุบาสก อุบาสิกาผู้ที่เข้าหาท่านทั้งหลาย จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในชนเผ่าต่างๆ ก็ยังพากันมาราบ และฝากตัวเป็นลูกศิษย์ท่านครูบาเป็นจำนวนมาก อาทิ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ไบเลบ อำเภอสอด อำเภออมก๋อย อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ และ อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นต้น เมื่อได้ยินกิตติศัพท์ของท่านครูบา ต่างก็พากันมาราบ เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ ไม่ว่าจะเป็นทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์ และเพื่ออยากศึกษาวิธีการปฏิบัติวิปัสณากรรมฐานกับท่าน อาทิ พระครูพัฒนากิจจานุรักษ์ หรือ ท่านครูบาชัยวงศาพัฒนา วัดพระพุทธรบาทห้วยต้ม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน เป็นศิษย์เอกหนึ่งในศิษย์ของท่านครูบารูปหนึ่ง ที่ให้ความเคารพนับถือท่านครูบาเป็นอย่างมาก จนทำให้เป็นที่เลื่องลือกันมาก ว่าท่านครูบา เป็นพระสุปฏิปันโน ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีความมกน้อย สันโดษ มีจริยาวัตรอันงดงามทั้งกาย และจิตใจ จนทำให้มีการขนานนามท่านครูบา ว่า “ต้นบุญเมืองป่าซาง” หรือ “ต้นบุญพระบาท”

^{๒๔} สัมภาษณ์ อาจารย์ศิริพันธ์ หินคง, รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระพุทธรบาทพิทักษ์, เจ้าคณะอำเภอป่าซาง เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

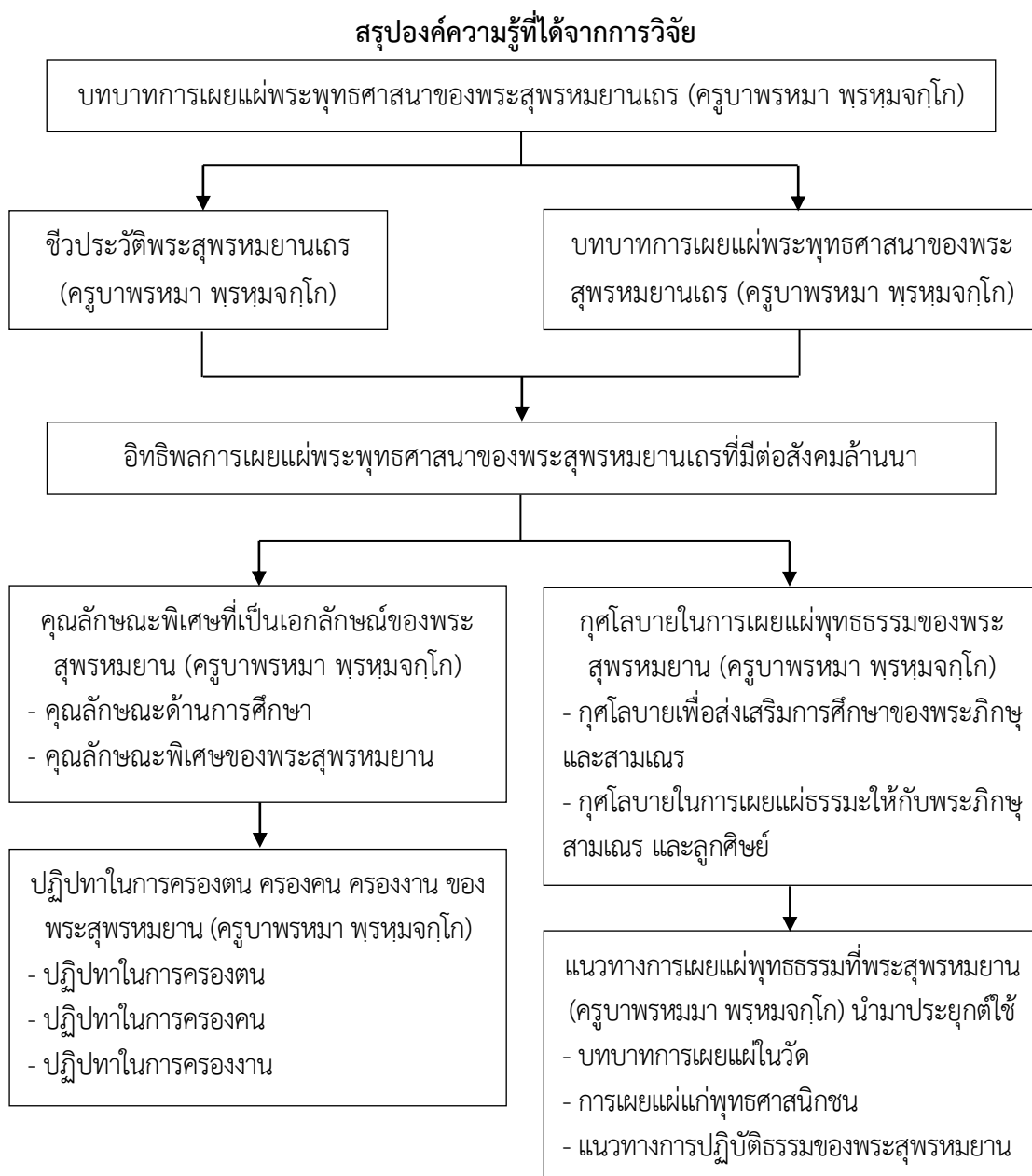
^{๒๖} สัมภาษณ์ พระพุทธรบาทพิทักษ์, เจ้าคณะอำเภอป่าซาง เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ดังนั้น ด้วยเหตุที่ความเคารพและความเลื่อมใสศรัทธาที่มีต่อท่านครูบาเกริกก้องเกรียงไกลไปทั่วทุกสารทิศ จึงทำให้มีชนเผ่า ชาวเขาหลายแห่ง อาทิ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดตาก เป็นต้น ได้พากันหลั่งไหลมาสักการะ และอยากมาปฏิบัติธรรมกับท่านครูบาเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ท่านครูบามีบรรดาลูกศิษย์ที่เป็นชาวเขาจำนวนมาก โดยส่วนมากจะเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และด้วยความสามารถพิเศษของท่านครูบาที่สามารถพูดภาษากะเหรี่ยงได้เป็นอย่างดีเยี่ยม จึงไม่แปลกที่จะมีศรัทธาประชาชนชนเผ่าให้ความเคารพนับถือจำนวนมาก^{๒๗}

๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัย บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) และอิทธิพลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถรที่มีต่อสังคมล้านนา จากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ ๔.๑

^{๒๗} สัมภาษณ์ อาจารย์ศิริรินทร์ หินคง, รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.



แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย